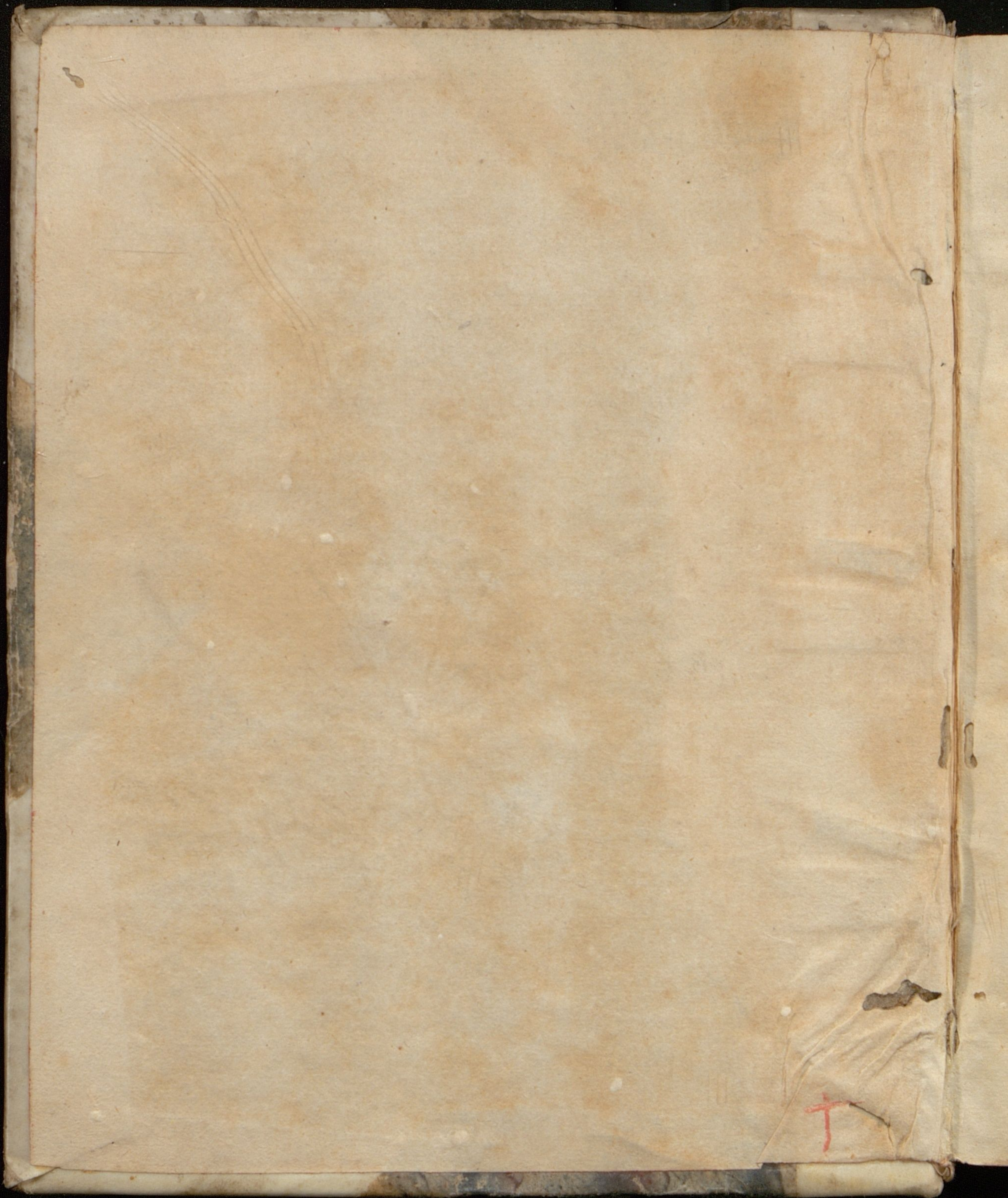

ATIONVM
LXXXIV.

100
A
174

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS
De

ATROPHIA,

Quam

ANNUENTE DEO T. O. M.

&

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

In Illustri Viadrina

SUB PRÆSIDIO

DECANI SPECTABILIS

DN. BERNHARDI ALBINI,

PHILOS. & MEDIC. D. hujusq; PROFESSORIS
ORDINAR. CELEBERRIMI,

*FACTORIS AC PROMOTORIS SUI
Æternum non satis estimandi.*

PRO LICENTIA,

ASSUMENDI CRADUM DOCTORALEM,
Publico Eruditorum Examine subiciet

GEORGIUS Gottlieb Knobeloch/
FRANCOF. MARCH.

IN AUDITORIO MAJORI,

Ad Diem XV. Septembr. A. ab O. R. M DC LXXXIV.
Horis Ante & Pomeridianis.

FRANCOFURTI AD ODERAM,

Typis CHRISTOPHORI ANDRÆ ZEITLERI, Junioris.

DISPUTATIO MEDICA IN PUBLICIS
DE
ATROPHIA.

ANNO MDCCCLXXXIII
IN AUSTRIAE REGIA UNIVERSITATE
MEDICINAE ACADEMIA
SUB PRÆSIDI
DEI GRATIA DOCTORIS
MEDICINÆ

DR. BERNHARDI ALBINI
PHILOS. & MEDIC. DOCTORIS
PROFESSORIS
PUBLICI
CATHEDRÆ
ANATOMIÆ
ET
CHIRURGIÆ
PRÆSIDENTIS

PRO LICENTIA
ASSUMENDI CATHEDRÆ DOCTORALIS
IN
GEORGII AUGUSTI
FRANCOFURTI
AD
MORNIAM
UNIVERSITATE

MDCCCXXXIII
KONIGSBERG
PUBLI
LITTE
RARI

P R Æ F A T I O.

Vitam nostram miserè teri, omnes fateri debemus, præcipuè si inspiciamus ægros facie variè & vagè tinctâ vel cadaverosâ, vel vultu horridos, quam nativis coloribus depinxit Medicorum Princeps: Expositi sumus nos infelices turbulentissimis continuo procellis, quæ raptant mortale corpus & ad sepulchrum præcipitant, hincque nascentes quasi morimur. Quapropter haud ineleganter sagacissimus Naturæ perscrutator Plinius dicit: *Hominem esse quasi lucernam vento expositam*: quot enim & quantæ morborum calamitatumque turbines miseram illam lucernam (hominem) invadunt, quæ ipsam in totum extinguere conantur? Et quis unquam mortalium omnia mala, omnia incommoda, omnes misérias ac ærumnas, tanquam peccatorum pœnas, quibus humanum genus obnoxium est, aut ore effari, calamove depingere potuit? *O diram ac deplorandam mortalium sortem! Vita certè non est vita, sed calamitas*: Quot enim modis, quibus infortuniis tam miranda humani corporis fabrica, tam artificiosa machina, Divinum illud summi Numinis opificium sæpè sæpius non labefactatur ac tandem absoluto vitæ cursu destruitur; cum plumæ ad
A 2 instar

instar, vinculo soluto, quæ vento rapitur, & fumi more, qui in auras evanescit, in fœtidum cadaver, verumque escam corruat, ac sub formâ pulveris quaqua-
 versum dissipetur: Quot membrorum millia, quot symptomatum, tanquam totidem ferarum, in humanum corpus sævientium *μυριάδας*, dolorumque phalanges, in totalem *Microcosmi* ruinam conspirantes non profert atra dies? Rarò sine ullo morbo, doloreve primus vitæ dies transigitur; imo sæpè vix nati primam, quâ fruimur, lucem cum morte mœsti commutamus, ac tandem lucis usurâ diutius si frui detur, *Nullam est reperire vacuum dolore vitam.* Quamobrem cum eo res meæ redierint, ut prius, quam Medicorum ordini adscribar, Lemna quoddam è Medicinâ petitem, literis mandarem, publicitusque pro virili defenderem; nihil ad id præstandum accommodatius in mentem mihi diu multumque cogitanti venit, quam ut unum & quidem ex omnibus non minimum morbum, ATROPHIAM scil. præ cœteris eligam; Hic mihi inauguralis lemmatis materiam suppeditabit, quam, si non pro materiæ dignitate, saltem pro viribus ac ingenii modulo, quantâ potero brevitate & perspicuitate, pertractare animus est. Ne vero omnis methodi expers vagarer, placuit certam quandam rerum tractandarum seriem assumere, secundum quam, ut nautæ secundum pixidem magneticam, cursum meum dirigere possim. Hinc sequentes terminos tenere constitui; nimirum tria hæc Disputatio habebit capita, quorum I. statum nutritionis naturalem explicabit, quo neglecto, impossibile est, ut quis ad veram morbi cujusdam cognitionem ac causam pervenire possit, quod à Galeno confirma-

P R Æ F A T I O.

firmatur, dum expressè dicit: *fieri non posse, ut, qui id, quod secundum naturam sit, non norit, dignoscere id, quod præter naturam sit, possit.* II. quædam de Atrophiæ nomine, definitione, causis tam, proximis quam remotis, in medium proferet, ac tandem signa diagnostica & prognostica annectet. III. Habebit quædam de methodicâ ac rationali curatione. Priusquam autem opus hoc aggredior, *ad Te, summe DEUS, Largitor omnium bonorum, supplex accedo, ex imo corde precatus, velis huic cæpto ex altis benedicere, vires ex gratia largiri, atque mentem meam ita semper dirigere, ut omnia, quacunque in Re Medicâ suscepero, in Sanctissimi Tui Nominis laudem & ægrorum emolumentum cedant.* Te vero quisqvis es B. L. etiam atqve etiam rogo, ut, si quæ minus exactè & minus concinnè Tibi elaborata videantur, id mihi candidè ostendas, errorem demonstras, melioremqve in veritatem, cuius semper sum avidus ac amans viam aperias, quod si feceris, me Tibi facilè subiciam. Quamvis sciam, quod ne JUPITER quidem omnibus placeat. Vale B. L. & si lubet fave.

DISPU-

CAP. I. DE NUTRITIONIS
DISPUTATIONIS INAUGURALIS
CAPUT I.
DE
NUTRITIONIS STATU
NATURALI.

THES. I.

Non minus lepida ac jucunda mihi semper visa fuit fabula quæ apud *Libium lib. 2.* exstat, de *Mennio Agrippa*, qui quondam plebem Romanam, cum seditione factâ secessisset in montem sacrum, hâc solâ revocavit ad quietem. *Tempore, quo in homine non, ut nunc, omnia in unum consentiebant, sed singulis membris suum cuique consilium, suus sermo fuerit, indignatas reliquas partes, suâ curâ, suo labore ac ministerio ventri omnia quari: Ventrem in medio quietum nihil aliud quam datis voluptatibus frui. Conspirasse inde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent. Hâc irâ dum ventrem fame domare vellent; ipsa unâ membra, totumq; corpus, ad extremam tabem venisse; inde apparuisse, ventris quoque haud segne ministerium esse, nec magis ali,quam alere eum; reddentem in omnes corporis partes hunc, quo vivimus, vigemusq; divisum pariter in venas maturum confectò cibo sanguinem.* Hâc, licet emblematicè propositâ, ille Autor innuere voluit; Corpus nostrum jugi & perpetuâ vegetatione, refectione, ac deniqve restauratione ciborum indies indigere, sine qua caducum & labile foret hocce mortale corpus, vixqve per dies paucos defectum suscipere posset; verum magis magisque marcesceret, exaresceret ac contabesceret, tristeqve præberet mundo specta-

spectaculum; quod plus quam fatis comprobant milites obsidione vel annonæ angustia oppressi, qui, quamdiu ita miserè in hisce terris coguntur vivere, multum substantiæ per insensibilem transpirationem aliasque evacuationes deperdunt, ad quod restaurandum conservandæ vitæ ergò, perpetua indigemus nutritione: Etenim *vita & nutritio pari passu ambulant*. Quoniam vero nutritionis gratia expetuntur & assumuntur alimenta, de horum præparatione præcedanea & de fermentatione sive chyli elaboratione quædam in medium proferemus, ac tandem Nutritionis negotium explicabimus, ita quidem, ut brevitatis leges non transcendamus.

II.

Ad hanc ciborum fermentationem multum confert, ut cibus ingestus probè masticaretur, dentibus minuatur: Obvium scil. cuivis est, cibos, antequam ad corporis nostri culinam (ventriculum puta) dimittantur, aliquamdiu masticari & comminui intra dentes, adeoq; eorum texturam dissolvi, atq; in multo plures particulas dividi, & ita majorem acquirere superficiem: (Omne enim corpus quo plus dividitur, majorem nanciscitur superficiem:) Ad quam divisionem non parum confert saliva, per vasa salivalia undique in os instillans, seque masticandis cibis copiosè admiscens. Atque hoc omne fit, tam pro ciborum saporibus melius percipiendis, dijudicandis, quam pro facilitanda deglutitione; tandemque pro feliciori fermenti stomachici penetratione atque digestionem: nam saliva præstat alimentis *Digestionis inchoamentum*, succus verò ventriculi *ejus complementum*: Hæc scil. saliva constat particulis spirituosis, salinis, acidis & aqvosis, id est, pungentibus, scindentibus, flexibilibus & magis mobilibus, adeoq; circa quævis

vis corpora facile sese circumvolentibus, unde non debet non tribus hisce particularum generibus assumptorum divisio summopere in ore promoveri. Pluribus de natura ejus & origine videatur Syl, & Sten. *de Gland. oris*, & Wartonius *in Adenographia*.

III.

Posteaquam in ore hanc accepit cibus præparationem ad ventriculum ulterius ejus fit protrusio, quæ actio deglutio dicitur; fitque dum linguæ beneficio ad gulæ partem superiorem ejusque expansam cavitatem, pharyngem scil. cibus protrusus, imprimis à sphinctere se angustante, per fibras nerveas, œsophagi tunicas investientes motuq; quasi peristaltico se successivè contrahentes, continuatur: Hæc verò deglutitio duos involvit actus, quippe alimenta masticata tum à lingua ex oris ampliore parte ad faucium angustias projiciuntur, tum ab œsophago hujusque musculis ad ventriculum deprimuntur, quorum motuum ille non saltem, sed hic posterior quoque merè voluntarius est, ita quidem ut semideglutita facile remove liceat.

IV.

Antequam verò ciborum in ventriculo fermentationem seu chylificationem explicemus, è re nostra esse duximus, quædam succinctè ex Anatomicis præfari de œsophagi atque ventriculi structura atque situ.

V.

Oesophagus seu gula totus ille canalis est, qui ad linguæ radicem seu à faucibus principium sumit, inter asperam arteriam & colli atque thoracis vertebrae juxta basin cordis & inter diaphragmatis musculos inferiores, sinistrum scil. & dextrum descendit, ac tandem in ventriculum nomine orificii sinistri terminatur. Hujus

ius principium Pharynx appellatur, ac suis musculis gaudet, de quibus videatur Bartholini anatomia, & Hornius in microcosmo: reliqua canalus hujus substantia, ex tribus coagmentatur tunicis, *quarum prima exterior sc. communis aliàs dicta.* è tenuissimis & membranaceis saltem fibris conflatur, ita ut vix alium canali huic usum præstare possit, quam ut eundem partibus vicinis alliget; *altera & media carnosæ atq; crassæ satis,* imo *revera musculo-* *sa est,* cujus fibræ juxta Stenonem de musculis & glandulis pag. 13. & 15. Spirales, duplicis quasi ordinis, sese mutuo interfecantes & duas cochleas, contrario ductu sibi occurrentes, constituunt, cujus usus est contractionem & assumptorum detrusionem præstare. *Tertia & intimior tota nervea* & fibris diversi generis donata est, continua oris membranæ communi neutiq; ventriculi tunicæ nerveæ, utpote, quam potius transcendit eaq; magis candicans est, (ubi enim membrana hæc albicans definit orificium ventriculi superius incipit) quæ cum intima, sensus præpimis munia obit.

VI.

Ventriculi, tanquam organi chylum elaborantis situm figuram & magnitudinem *αυτοψία* docet, & ratione posterioris communiter dividitur in fundum & orificia, ita ut tota illa capacitas, quæ orificia bina interjacet, fundus appelletur, alterum vero illorum *superius,* alterum *inferius* dicatur: quæ tamen ostiorum distinctio ratione situs admitti haud potest, cum ambo in ventriculi parte superiore sibi diametraliter sint opposita, imò pylorus in avibus prope altior stomacho seu sinistro orificio sit, observante Wepfero de cicutâ aqvaticâ; sed orificii saltem intuitu, cum *illud* alimenta primo *admittat,* hoc vero chylum elaboratum emittat, imo forsan

B

com-

commodius à nonnullis *Sinistri & Dextri*, nomenclaturâ exprimuntur. *Sinistrum seu superius febris* carneis circularibus donatum; notabiles sunt circa hoc osteum plexus nervorum paris vagi, ex hujus extremitatibus contexti, quorum nervorum per thoracem ad ventriculum descensum Willisius in *Anatom. cerebri cap. 23.* describit: Hoc orificium neque valvulam neque musculum habet, sed, uti in thesi præcedenti dictum, descendit inter diaphragmatis musculos inferiores, dextrum scil. & sinistrum, quorum fibras non nihil inflexas in arcum quasi amplectitur, quâ in parte magna naturæ providentia emergit, ut à perpetuo motu diaphragmatis constringeretur, ne hiaret & irritò successu assumpta exciperet statim iterum per idem orificium sursum ejicienda; quod ut ita se habeat exemplo voracissimorum hominum bolos minimè comminutos deglutientium probari potest, hinc enim haud comminutus cum deglutiatur à vorace hæret circa istud orificium, qui, propter angustiam œsophagi negotium facescit fibris diaphragmatis, quo se dilatare nequeant & sic impeditur motus ejus, quo sublato respiratio aboletur, & inde suffocationis periculum imminet.

VII.

Dextrum autem Pylorus dicitur à dextro stomachi latere cum antro capaci & longo sensum angustato in foramen parvum desinit; prodit tamen æque à superiore ventriculi parte, imò ab eo emanans non nihil ad superiora reflectitur, ne proprio pondere alimenta ventriculum præterlabantur, sed hujus contractione potius ad intestina urgerentur: Hoc inferius orificium valvulam in angustiore ejus foramine habet, quæ chyli regressum è duodeno impedit, hinc à Riolano in *Enchyrid. anatom.*
val-

STATU NATURALI.

II

valvulæ coli fuit comparata. Ratione congruum etiam videtur, quod Platerus de fœtore anhelitus asserit, illum non rarò à nimia pylori laxitate fœdis vaporibus ex intestinis elevatis contingete: De hac valvulâ Wepferus de *Cicutâ aquaticâ* pag. 122. scribit, quod nihil aliud sit nisi circulus ex fibris nerveis circularibus densissimè compactus, imò quasi cartilagineus, arctissimè pylorum stringens. Substantia verò ventriculi ex tribus tunicis est contexta, quarum prima & extrema à perytonæo oriunda, omnium tenuissima est; Altero *carnosa est*, fibris donata variis, quæ exteriori membranâ detractâ, statim in conspectum veniunt, aliæ secundum longitudinem ejus decurrunt. Tertia *nervosa* & fibris quæqua versus ductis prædita est; huic coheret substantia glandulosa, quæ eâ parte, qua ventriculi cavitatem respicit, villosa, convexâ sui parte glandulis copiosissimis obsita, imò admodum rara & spongiosa est, pluribus de hac videatur Peyerus de *Glandulis ventriculi & intestinorum*: vasa ejus triplicia sunt, *Nervi, Arteriæ & Vena*, de quibus videatur Bartholinus *Anatom. reformatâ*, & Willisus, in *Pharmac. rationali, de primarum viarum descriptione*.

VIII.

Conformatione ventriculi sic obiter consideratâ, revertor ad scopum meum, à quo nimium recessisse videor; propterea optimè me factum duco si chylificationis præmittam definitionem, seu qualemcunque descriptionem. *Est igitur mihi nihil aliud chylificatio, quam alimentorum tam esculentis quam potulentis constantium, in minimas particulas divisio & separatio, facta intra ventriculum à fermento salino, acido volatili, ac in liquorem lactiformem commutatio.*

B₂

IX.

IX.

Est igitur primum hujus actionis efficiens non calor, quod variis argumentis probatur, *Primo* caloris univoca actio est tantum calefacere, & per accidens exficcare; cum tamen, quicquid stomacho ingestum, plane transmutetur, longeque ab elixatione, cæterisque cocturis, quocunqve gradu adornatis, chylificatio differat; Nam, licet aquis ferventibus immittantur alimenta, nunquam comminuuntur, vitrum etiam & metalla in pennatorum ventriculis comminuuntur, vix vero ab igne elixando scil. & coqvendo absumuntur. *Secundo*, Si à calore chylificatio, quo intensior calor, eò & hæc felicior foret, cujus tamen contrarium febres evincunt. *Tertio* assumpta calefacientia v. gr. spiritus vini non semper promovent, sed sæpius lædunt hanc actionem. *Quarto* multa in stomachis nonnullorum animalium dissolvuntur, quæ calor dissolvere haud poterit, v. gr. ossa in canibus &c. ex quibus patet, hujus primum authorem haud esse; quamvis non negandum eundem insigniter in nobis coctionem adjuvare, de quibus in sequentibus.

X.

Remanet ergo ut fermentationi adhæreamus, dicamusq; inesse ventriculo succum quendam, qui instar fermenti pistorei alimenta apportata ad fermentationem excitet eaq; transmutet: Hic succus, uti in definitione dictum, est salino acidus, volatilis, suo genere specificus. (Omne enim animal peculiare habet fermentum, v. gr. equus, bos, habent fermentum edendi & conterendi fœnum ac frumentum, sic in chymiâ aqua regia solvit aurum, non argentum, & è contra, aqua

qva fortis argentum, non verò aurum; imo in singulis animalium individuis pro circumstantiarum varietate insignis est fermentorum diversitas; sic verbi gratia in homine, ratione ætatis, sexus, status sani vel ægri alimentorum maxima, vel ob acrimoniam, vel volatilitatem, vel alias proprietates, est diversitas; quod nulli videri potest mirabile, qui inenarrabilem salium varietatem ex aliâ atqve aliâ, cum inter se, tum cum particulis aliis, commistione oriundam, indeqve multiformes resultantes proprietates & agendi varietates considerat; unde fermentum erit nunc acidum, nunc falsum, nunc acre, nunc insipidum, nunc peculiaris saporis, quibus de videre potest Hippocrates de *priscâ Medicina.*) & stomacho appropriatus, unde cibum masticatum & salivali menstruo aliquantis per subactum potuqve bene dilutum incidit, penetrat, resolvit, volatilitateqve suâ subtilizat, & actum fermentationis promovet, cujus causæ sunt figuræ diversæ particularum, tum fermenti, quod in ventriculo reperitur, tum alimentorum, quæ faciunt ut pori hujus mixti, non recipiant, nisi materiam primi elementi; (aut si præterea etiam secundi elementi globulos admittant, illos poros ita angustos reddat, ut solito celerius illi fluere debeant) quæ, cum semper celerrimè moveatur poros hos dilatat, particulas à se invicem deducit & omnia illa facit, quæ in quavis fermentatione fieri observamus; sed ut totum hoc negotium clarius proponere possimus, primò fermenti hujus naturam ac deinde alimentorum mutationem describemus.

XI.

Hoc fermentum originem suam habet non ex splene, cum canes exsecto splene adhuc sint egregiè voraces,

ces, videatur Helmontius in tractu sexdupl: Digest: sed *primum* ex liqvore subtili acido seu acido-falso perarterias rami coeliaci ad stomachum delato & per internam membranam glandulis multis præditam transfudante. *secundo* ex spiritibus vitalibus per nervos sexti paris grandiores & copiosos, non pro solo motu ac sensu eo delatis. *Tertio* ex *salviâ* una cum cibus deglutita & continuo ex ore in ventriculum defluente. *Quarto* ex reliquiis alimentorum fermentatorum rugis ventriculi adhærentibus (nunquam enim ventriculus ita contrahitur quin aliquid remaneat in fundo intrarugosas ejus cellulas) ibiq; propter moram in fermenti naturam degenerantibus. Quæ itaq; mixtura in ventriculo vacuo contenta, in se invicem agendo, continuo acrior fit, poris ventriculi se insinuant, & fibrillas nervorum blande movet; Qui motus per totum nervi ductum continuatur ad cerebrum usq; atque ibi certas particulas hoc modo movendo, excitat in mente desiderium ciborum, quod famem dicimus.

XII.

Omnia vero ista in Thesi præcedenti enarrata nondum suscitarent fermentationem hanc in ventriculo, id est alimentorum divisionem, nisi accederet causa aliqua universalis quæ calcar adderet salibus antea dictis, quæ si hic in se spectentur, magis passiva sunt quam activa: Physica enim nos docet, nullum corpus se ipsum movere, sed unum corpus dum movetur alteri imbecilliori motum posse impræmere; citra omnem dubitationem asserimus, fermentescentes particulas nulla à alia re nisi corpore cieri, quod quidem præter materiam subtilem, cui primi elementi nomen indidit Philosophorum Princeps *Renatus des Cartes*, nullum agnosco neq; quicquam

quam aliud accommodatius inventum iri existimo:
 Qua ratione vero ista materia primi elementi aliquid
 contribuat ad fermentationem, quæ in ventriculo fieri
 debet, ex sequentibus patebit.

XIII.

Diximus superius alimenta, posteaquam in ore su-
 am acceperint præparationem in ventriculum ingeri;
 qui, quam primum in hunc mixtura hæc incidit, se con-
 trahit pro copia assumptorum, ita ut illam arctè conti-
 neet; permiscetur ipsis, tum humor ex glandulis ven-
 triculi proveniens, tum fermentum ex reliquiis cibo-
 rum ortum & ipsorum particulae subtiliores in intimos
 ciborum recessus deferuntur, maximè ad id juvante ca-
 lore ventriculi, qui à partibus circumjacentibus pro-
 movetur, de quo postea: Dum igitur mobiliore, aquæ
 scilicet, spirituosæ, & quæ ab iis deferuntur, acidæ, fa-
 linæq; sive illæ cum cibis assumptæ, sive in fermento re-
 pertæ fuerint; non solum per majores ciborum poros
 moventur, sed quæqua versus se movendo, minimis il-
 lorum poris occurrunt; quos, cum penetrantiores in-
 grediuntur, materiam secundi elementi ibi repertam
 inde expellunt, quoniam pori hi sunt tam angusti, ut
 ab his particulis, pauca materia primi elementi cinctis
 repleantur. Quæ materia cum semper in celerrimo
 versetur motu, etiam has particulas secum eo motu de-
 fert, quæ in latera pororum impingentes, illa deducunt,
 particulas à se invicem divellunt, adeoque totum spon-
 giosum reddunt; dum in particulas quasdam motui i-
 psarum resistentes totis viribus impingunt, illas ab aliis
 separant, & ipsis motus partem communicant, adeoque
 cibos ea ratione attenuant; Quod continuant, usque
 dum in tam parvas particulas divisi sint cibi, ut à mo-
 tu ma-

tu materiae primi & secundi elementi, eorum particulae singulae seorsim, corpus liquidum constituent. Haec materia ex utroque elemento composita, particulisque rapidissime motis constans, etiam motum his particulis imprimere potest; cum instar fulminis per omnes corporis poros penetrat, & singula corporum intervalla (cum vacuum non detur) replet, particulas diversimode agit & quaeva versum movet; praecipue si ab earum mixtura, pori, quos perfluit haec materia, altero suo extremo angustati sunt, (*Quoniam celeritas motus, spatii defectum compensare debet*) illa materia celerrime movetur, & particulas sibi innatantes, secum defert, atque omnia illa facit, quae a materia primi elementi fieri diximus.

XIV.

Tandem hic considerandus est calor ipsius ventriculi non ei innatus, ut vulgo fingunt, sed ab humoribus arteriosis, per ejus tunicas circulantibus, productus; imo & fons proximarum partium, particulas subtiles & in celerrimo motu positas, continuo per poros intròmittentes, unde necessario impingunt in particulas alimentorum, earumque motum intestinum & divisionem augent: Quam divisionem non minus accelerat fermentum *suis particulis aqueis salino volatilibus & acidis*, hoc est flexibilibus, pungentibus atque scindentibus; Haec enim cultrorum vel gladiatorum instar, vel ex uno vel ex utroque latere scindentium, particulas alimentorum a se invicem separant; *Istae*, cum acicularum instar sint acuminatae, impingentes in eadem alimenta, eorum poros subintrant, & ratione salis sui volatilis subtilifant & ad actum fermentationis promovent, *Illae* vero particulas ciborum alluendo, & eorum salia resolvendo unam atq;

atq; alteram ab aliis abducunt: Hinc fermentum in stomacho circa digestionis negotium duplici quasi munere fungitur. (a) Instar menstrui resolvit cibos, sicque partes alimentorum à se invicem separat, & salia abscondita in apertum producit. (b) Volatili aciditate cum ciborum salibus alcalibus & conjunctâ materiâ primi elementi fermentationem inchoat, & feliciter absolvit, unde haud incommodè menstruum *fermentativum* appellari potest: Notandum etiam plurimos medicos in eâ fuisse opinione, diversos cibos uno pastu assumptos, commodè fermentari non posse, sed corrumpi, verum in eo falluntur; quoniam eò melior fit hæc fermentatio, ob diversitatem particularum, quarum hæc illarum poros subire, atque eâ quæ dictum est ratione fermentationem excitare possunt, quod à minus differentibus particulis minus fieri potest.

XV.

Quibus itaque intentiore oculo perspectis, quæ ad fermentationem seu chilificationem pertinent, progredimur ad ipsum hujus in ventriculo actionis productum quod chylum vocamus; qui nihil aliud, quam particula alimentorum ab humore fermentali dissolutæ & huic combinatæ sub massæ cujusdam cremoris ptisanæ formâ, non saltem quoad consistentiam, sed colorem quoque, qui albicans semper seu subcinericeus est: hunc colorem suum albicantem nactus non est à facultate aliquâ ventriculi assimilatrice, qualem vulgo fingunt, sed à causâ valdè mechanicâ; nimirum videmus in pharmacopoliis, si cum aquâ macerentur femina pingvia, istam aquam inde lactescere; sic etiam in nostro ventriculo, cum multæ sint particulæ aqueæ ex assumpto potu, & simul copiosè pingves, quid mirum, ex haurum commixtio-

C

ne al-

ne albicantem gigni liqvoem, h. e. chylum fieri lactiformem.

XVI.

Hic chylus sic satis fluidus redditus uná cum fæcibus suis sensim & pedetentim ex ventriculo propellitur in fistulam intestinale, tum á visceribus incumbentibus, tum diaphragmatis motu descensorio, tum denique motu ventriculi peristaltico orto á spiritibus per nervos sexti paris in ejus tunicas influentibus.

XVII.

Chylus ubi ad intestina vulgò tenuina pervenit, in quorum tunicis innumera reperiuntur hiantia oscula vasorum lacteorum, in quæ particulæ subtiliores fluidioresque á particulis furfuraceis sequestratæ, ope velamenti bombycini (quod se se instar cribri habet) & motu, intestinorum peristaltico, nec non diaphragmatis & musculorum abdominis impelluntur roris instar; crassior vero pars, partim propriâ sua gravitate, partim motu intestinorum peristaltico, deorsum ad intestina crassa & anum (honor fit verbis) devolvitur, ut suo tempore acrimonia bilis (quæ continuo irritat intestina ad excretionem) tanquam inutile quid excernatur. Imò, juxta mentem Lovveri *de Corde cap. 5. pag. 198.* fit tali modo, secretio, scil. *quod diversi pori in interiori intestinorum tunicâ ita sint dispositi, ut cremorem saltem lacteum fluidioremque substantiam admittant, (seu Chylus fluidior poros peristomatis intestinorum tanquam spongiam subit, per quos ceu filtrum ad orificia vasorum lacteorum proxima trajicitur) crassiores verò partes cum nullam habeant proportionem cum poris, pratereant & depellantur deorsum.*

XVIII.

Tandem hæ chylosæ particulæ á vasis lacteis exceptæ ul-

ptæ ulterius tendunt innumeris ramis per pancreas mesenterii ab Asellio inventum & denominatum ad receptaculum commune sive oceanum; (hujus situs est juxta tendines musculorum diaphragmatis inferiorum & arteriæ magnæ ramum descendentem) ubi sensim & pedetentim collectæ, diluuntur à sero è lymphaticis superioribus & inferioribus stillante ut eo commodius possint ascendere per ductum thoracicum, quod in hominibus difficilius foret explicatu, cum perpendiculariter incedant, quam in aliis brutis animantibus situm parallelum cum horizonte habentibus; nisi in illum intruderentur tendinum musculorum diaphragmatis inferiorum, & musculorum abdominis motu reciproco, imo proprio motu & calore; nam ubi guttulæ quædam chyli sunt intrusæ, non possunt relabi ad receptaculum obstantibus copiosis valvulis. Per hunc ductum, thoracicum (qui sæpe invenitur simplex, sæpe duplex, triplex, & in varias quasi insulas dividitur, nam variat in variis &

Ludit in humanis divina potentia rebus)

chylosæ hæ particulæ, contra motum gravitatis ascendunt & sanguini refluenti à brachiis admiscuntur in vena subclavia sinistra, harum motum non parum juvant arteriæ intercostales, quibus canalis chyliferus supponitur, quæ illum (scil. ductum chyliferum) feriunt & comprimunt, hinc chylum & lympham successivè ab unâ valvulâ ad alteram propellunt, donec ad dictam subclaviam perveniant.

XIX.

Sic massæ sanguineæ quidem admixtæ hæ particulæ chylosæ, nodum tamen intimè commixtæ unâ per truncum venæ cavæ descendente, vulgo *ascendentem*, ad cordis dextrum thalamum deferuntur; In quo fermentatæ

tatæ ulterius iter suum prosequuntur per arteriam & venam pulmonalem (ibique per respirationem sanguis accipit suum pabulum, quo maximè vivificatur, nec non fuligines deponit) ad finistrum cordis ventriculum, in quo magis effervescent, ac tandem unà cum sanguine sæpius circulum per arterias & venas absolvunt, sicque per repetitas fermentationes, circulationes, intensam illam rubedinem acquirunt, & quasi in ejus naturam convertuntur.

XX.

Ultimò jam sequitur quomodo nutritionis negotiū absolvatur, de quo nos dicturos Thesi secunda promissimus; necessum ergo est, ut perpendamus quænam in corpore nostro particulæ ad nutritionem aptæ natæ esse possint: considerando scilicet sanguinem perpetuo motu circulum absolvere *arteriarum* quæ illum deferunt à corde ad circumferentiam corporis & *venarum*, quo revehunt illum ab extremis partibus ad cor; cum verò ille *arteriosus*, scilicet multas habeat particulas chylosas admixtas, amandat quasdam in nutrimentum spirituum & partium solidarum; quæ, dum satis subtiles sunt factæ, per crebram fermentationem roris instar expelluntur per arteriam poros, adjuvante pulsu perpetuo & arteriarum structurâ in angustum desinentium: Cui pororum apertioni multum conferte putamus particulas aquosas ad lubricandum, laxandum, fibras acidas & salinas ad aperiendum, ut eò aptius chylosæ, blandæ, pingves & oleosæ, balsamicæ, possint pervadere, & ad interiora carniū accedere. Aquosæ quidem particulæ ineptæ sunt ad nutritionem, uti & salinæ & acidæ, quæ magis quid à stamine partium abradunt, quam apponunt; sed balsamicæ particulæ sunt, quæ quiete & superficie cuticularum

larum convenientiâ quoad figuram & magnitudinem
 stamini partium adhærescunt, & damnum indies illatum
 per continuam insensibilem transpirationem, sudoras,
 urinam, excrementa alvina &c. resarciunt; superflua
 interim particulæ (nam omnes non possunt cedere in
 alimentum) per insensibilem transpirationem exhalant
 vel resorbentur à vasis lymphaticis, & ad sanguinem re-
 feruntur, aut per publica emunctoria corporis foras e-
 liminantur. Hæc dicta sufficiant de statu nutritionis na-
 turali, quibus cognitis tantò facilius causæ speciei nu-
 tritionis læsæ (quæ Atrophia vocatur) nobis innotescant,
 convertimus itaque nos ad

CAPUT. II.

DE

NUTRITIONIS STATU

p.n. EJUSQUE SPECIE QUADAM

ATROPHIA DICTA.

THESIS. I.

Nutritio tribus modis læditur. (1) quando ea defi-
 cit, adeoque Tabes & Atrophia oritur. (2) Quan-
 do ea abundat & partes solidæ nimis nutriuntur
 v. gr. in Corpulentia & Obesitate nimia. (3) Quan-
 do ea depravatur & non tantum inæqualis sed & per-
 verso modo fit, v. gr. in Cachexiâ, Leucophegmâ, A-
 nasarcâ, Ascite, Ictero, Rachitide &c. Hos duos postero-
 res læsæ nutritionis modos in præsentiarum non ven-
 tilabimus, sed tantem priorem.

C 3

II.

II.

Cum verò in naturâ morbi cujusvis eruendâ, ideò solum versetur Medicus, quo illâ certius cognitâ, hinc certius removeri possit; inutiles quosvis meritò reputabit | λογολαχίας, ultimo medicinæ semper intentus fini. Etsi proinde à celebribus hujus artis Antesignanis in diversas itum est sententias, an *Atrophia* morbus vel symptoma dici mereatur, cum tamen ad debitum mihi collimanti scopum, parum lucis hæc quæstio de generalibus allatura videatur, hic propterea omittendam censei, præcipuè cum unicuique sua concedi possit opinio, diversa enim hæc nomina non nisi unius ejusdemque rei variæ consideratæ, diversos dicunt conceptus. Ipsam itaq; potius rem aggrediar, meamque (prout per se morbus est) vocis denominatione & descriptione perspectâ, de causis differentiis, signis diagnosticis & prognosticis, publico Celeberrimi hujus confessus examini subjiciam sententiam; quo, hisce præmissis, facilius ad curam anhelanti pateat aditus.

III.

Ad vocis etymologiam, ejusque variam significationem quod spectat; Notandum (a) illam originem trahere ex *a* privativo & *τρέφω* nutrio, germanicè *das Abnehmen/die Schwundung*/belgicè *een teeringe*. (b) eam scilicet *Atrophiam*, modo pinguedinem afficere, ac *Maciem* vocari; modo carnem simul ac *Tabis* nomina significari: modo corporis externi habitum & viscera corripere, ac nomen *Atrophiæ* generale retinere. (c) Eam existere aut *universalem* & in toto corporis habitu observari, aut *particularem* aliquibus saltem membris supervenientem, sic enim nunc pulmones flaccidi, nun lien corruptus

ruptus & tabidus observatus est, quemadmodum nunc manus altera, nunc pes in Atrophiam incit, quod ipsum vitium *Aridura membrorum* vocari solet: De universali solum jam nobis erit sermo, ne Disputatio hæc nostra lectores tædio afficiat & limites excedat.

IV.

Atrophia igitur universalis, est diminuta nutritio & inde partium solidarum insignis & insolita extenuatio cum virium imbecillitate ex defectu laudabilis chyli orta, vel ab intercepto ejusdem in partes affluxu. NB. Non hic tam strictè sumimus vocis acceptionem, ut quidam Literatores, qui hic negarent omnem nutritionem ex vi vocis; sed tantum notabiliter diminutam, non verò omninò denegatam, abolitam; hæc enim posita, brevi periret homo.

V.

Causa proxima five immediata hujus morbi est duplex vel ipsius nutrimenti à sanguine corruptio vel ipsius defectus.

VI.

Quoad primum nutrimenti scilicet corruptionem, ea fit quando M. S. minus est temperata, viscosa, acris, & quasi muriatica, quæ particulas nutritias corrumpit & sic ad nutritionem minus apta est. Nam Physiologia & Chymia nos docent, sanguinem constare ex particulis chylosis, variis, præsertim salino volatilibus, oleosis, terrestribus & aquosis, quæ omnes mutuo respectu ad invicem harmoniam quandam efficiunt: Salinæ infringunt acidas, & acidæ iterum obtundunt salinas, hæc itidem incidunt & temperant terrestres, oleosæ involvunt suam crassitie acidas & salinas, aquosæ diluunt omnes ipsisque sunt pro vehiculo; adeoque cum sales hi iusta tenuitate & agilitate polleant, nec non ab olei blandis ramentis invol-

vol-

volvuntur & temperentur, massam sanguineam reddunt activam floridam, dulcem balsamicam, beneficio chyli nutrientem & foventem corpus humanum; Verum in statu p. n. si peccetur, tam ratione salium, quam olei, non potest non, quin inde magnæ oriuntur perturbationes in corpore humano, & nutritionis negotium turbetur. Sales ergo si peccent vel quantitate vel qualitate, sanguinis balsamum depauperant, acrem reddunt & ad nutriendum ratione partium chylosarum, inidoneum, qui insuper inertia ad motum suscipiendum & acrimonia, mixturam sanguinis condensant, & ad liberiores fermentationem in corde subeundam inhabilem reddunt; unde obstructions quamplurimæ, hypochondriorum, mesenterii, lienis, aliorumque viscerum, lassitudines spontaneas, difficiles respiraciones, palpitationes cordis oriundas observabit Medicus: Porro hi sales cum particulis nutrientibus ad omnes partes corporis delati, infesta sua acrimonia partes corporis membranosas & nervosas vellicant, unde varii dolores rodentes, lancinantes, pungentes, prout sales diversis figuris & angulis præditi sunt, tormina intestinorum, artuum consumptiones, emaciationesque corporis frequentissime oriuntur. Sales enim acres ipsam musculosam substantiam & pinguedinem rodentes, portionem secum auferunt, & in sanguinis massam reducunt, unde quandoque urinas pinguedine obductas conspiciere licet: Ab altera parte si oleum sanguinis visciditate & tenacitate sua peccet, ita, ut sales volatiles ramentis suis involvantur, ut sese iisdem extricare difficulter queant, M. S. itidem redditur iners, pingvis viscosa, & successu temporis vitium contrahit ac ranescit, & sic ad nutriendum minus apta evadit. Possunt etiam & alia præter hæc recensita nutrimentum sanguini-

sangvinis vitiosum reddere & ejus crasin invertere, re-
 fident enim in eo non solum secundum opinionem vul-
 gi, calidum, frigidum, humidum & siccum, sed etiam *ama-
 rum, salsum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & sex-
 centa alia, omnigenas facultates habentia, copiamque & robur;*
 qua monente Hippocrate lib. de Prisca Medicina artic.
 XXIV. *Mixta ac inter se temperata, neque conspicua sunt,*
neque hominem ledunt; ubi vero, quid horum secretum fuerit,
tunc & conspicuum est & hominum ledit; sicque hæ omni-
 bus morbis causam præbere possunt.

VII.

Detecta nunc in genere crasi sangvinis vitiata ac
 causa proxima, & ostenso, illam esse cruditatem salinam,
 viscosam, acrem & quasi muriaticam; jam disquirendum
 erit, quomodo hæc atrophiam inducere possit: Dicen-
 dum itaque, quod si M. S. à sano & debitæ mixtionis sta-
 tu descivit, ita ut particulæ crasin ejus constituentes non
 debitam habeant ad invicem proportionem, sed parti-
 culæ nimis salinæ, acidæ, acres, oleosæ etiam & terrestres
 in ea dominium obtineant, illaque nutritias particulas
 corrumpant, & sic (tam, quod ratione similitudinis; figu-
 ræ & magnitudinis, non conveniant, quam, quod acri-
 monia sua partes nutriendas magis erodant ac depra-
 vent, tum etiam propter fœculentiam & terrestitatem
 obstructis poris ad partes nutriendas pervenire non
 possint) ad nutritionem minus aptæ existant; aliter fi-
 eri non potest, quam ut corpus emarcescat, & commo-
 do pabulo deficiente, tandem Tabe sive Atrophia confi-
 ciatur.

VIII.

Causam proximam sequitur causa remota, quæ et-
 iam duplex est, alia *interna* alia *externa*.

D

IX.

Causa remota interna quærenda est in ventriculo & intestinis : Nam occasione vitiatæ digestionis primæ quatenus sc. variæ cruditates (sive acidæ s. nidorosæ) & plures adhuc saporis alieni à nativo aberrantes (np. falsi, plus minus viscidi &c.) in ventriculo collecti sunt, necessario M. S. vitiatur, unde exsurgunt varii morbi & symptomata, hincq; nutritio magnum patitur damnum.

X.

Chylus laudabilis fieri non potest I. vitio fermenti stomachici vel debilis vel acidi nimis & fixi, hoc enim modo alimenta non ritè fermentantur, sed ex defectu volatilisationis in massam viscidam ac tenacem sæpe acidam abeunt. Non tam cumulat inde crusta intestinorum pituitosa, sed etiam id quod infunditur sanguini, ineptum est, ut debite assimiletur, hincque obruit quasi principia M. S. activa, hæcque crassescit, spissescit, & minutè fermentatur, tarde circulatur, ac tandem dum in poris partium circa vasa capillaria subsistit, partim humorum motū inhibet, partim vero viscera instar spongiarum infarcit; unde contumaces & chronici quam plurimi oriuntur affectus, in specie Cachexia, Hydrops, &c. II. Vitio vel bilis, vel succi pancreatici, vel utriusque bilis vitio, quatenus ratione suæ oleosæ substantiæ minus pingvis & ratione acrimoniæ suæ nimis acris existit, unde (prout in statu naturali valde constat particulis salinis, oleosis, sales chyli demulcentibus eumque viscidiorum incidentibus) alimenta ab hac minime correctæ fiunt causæ occasionales morborum, pro alio atque alio sanguinis vitio, variorum dum in sanguine non ritè plus minus subacta, nec per debitam assimilationem in sanguinem mutata, neque ejus principis salinis activis ceu pro-
portio-

portionatis debite unita, vitiosam inordinatamq; inducunt fermentationem: de vitiis succi pancreatici & quales morbos excitare possit, vide Sylv. & Graeff. de Succo Pancreatico.

XI.

Causa remota externa desumenda est ex sex rebus non naturalibus, quas ordine examinabimus; Primum ex iis locum obtinet *Aer* quo cincti sumus, & quam necessario ille ad vitam requiratur, nemo ignorat, qui vel Medicinæ salutavit limina, de cuius necessitate Mayov. in tractatu suo de *spiritu nitriaero* pluribus videri potest. Tandem necessitatem confirmat *Hippocrat. lib. de flatibus* ubi ita loquitur: *Spiritus necessitas mortalibus omnibus est tanta, ut quamvis aliis omnibus abstineat homo neq; cibum sumat, neq; potum, possit tamen dies duos vel tres ducere; si vero cui spirituum meatus, per quos ingrediuntur in corpus, interceptantur, momento unius horæ moritur.* Cum verò aeris inspiratione omni momento indigeamus, quid mirum, si etiam secundum ejus qualitates & varias particulas corpus nostrum variè afficiatur; Notabile ad hanc faciens exemplum recenset *Charlet. Exerc. Patholog. V. de Angliis* qui primum *Virginiam* in novo orbe incolebant, hi enim fere omnes tumore abdominis & hypochondriorum ex cæli solique incongruitate, graviter afflicti, illic commorantes, nec minimam quidem ex præsiidiis vel generosisimis sentiebant opem; at in patriam denuo recepti, mox quam facillimè curabantur. En insignem mutati aeris effectum; Quem etiam in septentrionalibus, quæ scorbutum habent familiarem, regionibus miseri experiuntur. In his enim, cum aer sit frigidior, qui poros corporis coercendo, debitam transpirationem inhibens, sanguinem incrassat; humidior, crassior multisq; paludosis, salinis (uti non solum in maris finitimis,

sed & illic locorum in quibus salia concoquuntur, incolæ suo malo animadvertunt *exhalationibus refertus*, qualem quæso, ex inde fructum nisi varias viscerum obstructions & has comitantem cruditatem sanguinis acido-salinam acrem tuncque nutritionem imminutam, expectabis.

XII.

Aerem ordine & dignitate excipiunt *cibus & potus*, uno nomine *assumpta* sive *alimenta* dicta: hæc si particulis gaudeant benignis & ad nutriendum aptis, corpus nutriunt ac in statu sano conservant, adeo ut iis simul cum aere carere non possimus; si vero secus se habeant, sanitatem mox à statu naturali desciscere faciunt, & multorum sunt causæ malorum: ita malo huic causam præbent *esculenta cruda* verbi gratia, lactuca, brassica, & alia varii generis olera & legumina, fructus horarei immaturi, crassa, *glutinosa, viscida*, ut carnes bubulæ annosæ, fibrosæ, exsuccæ & macræ, porcinae, hircinae, pisces varii, & aliæ animalium partes tenacis consistentiæ: *salina & acida*, hujusmodi sunt aves maris incolæ & quæ ex eo nutrimentum suum capiunt, ut pisces marini, præcipue saliti, aut siccati, carnes multorum animalium sale conditæ ac fumo induratae, varia, quibus multi mirum in modum delectantur, acetaria. *Semicorrupta & putrida*, quo pertinent carnes putredine & mucore corruptæ, pane inveterati, duri & murcidi, ex quorum usu in annonæ sævitiâ, obsidionum angustiis, nonnunquam etiam in castris, plurimi sæpissime id malum contraxerunt: *& plurima alia, portionibus crudis crassis, viscidis, acidis, saluginosis, & muriaticis referta* quæ omnia viritim recensere nunc non vacat. Inter *potulenta* culpandi sunt potus aquæ crudæ stagnantis, non satis puræ sed fœtidæ, cerevi-

cerevisiæ novellæ, crassæ, fœculentæ & corruptæ, vina acida, rancida, & immatura, ita etiam spiritus vini abusus (ut ut enim modicè usurpatus spiritus nostros egregiè repararet, & satis commodum flammæ vitali pabulum præbeat, nimius tamen ejus usus insignes noxas parit) cuncta hæc assumpta, difficilioris concoctionis, aut alio modo vitiosa reperiuntur, ita ut à spiritibus nostris superari aut expelli (imo ferme iis ab his nihil spirituosi accedit) nequeant, in succum non solum crudum, sed & maxime nocivum acido-salinum & muriaticum plurimarum obstructionum & atrophix parentem, abeunt.

XIII.

Nec reliquæ res non naturales in propaganda nutritionis imminutione innocentes sunt. *Sic Motus & Quies* si modum excedant, symbola sua huc conferunt. *Motus* enim si sit nimius, spiritus dissipat & exhaurit, unde concoctiones ob spirituum defectum ritè perfici non possunt; hinc sanguis evadit crassior & successivè acrior; præsertim motus & exercitia vehementia, statim à pastu celebrata, (quod præter spirituum consumptionem fieri non potest) etiam (chylum crudum & semi confectum, nec satis à suis excrementis depuratum, in vasa lactea, & postea in sanguinis massam radiunt, hincque crudum & crassum sanguinem ac minus spirituosum generant, summè sunt nociva. *Quies* est contra justo longior etsi spiritus non adeò absumat, eos tamen nimis deprimit eorumque generationem promptam quodammodo inhibet, inde circulatio sanguinis tardior peragitur, spiritus redduntur torpidi, nec ad functiones quascunque & fermentationes obeundas satis agiles, ut hoc modo cruditates in sanguine cumulentur, ita aliquando morbos diuturnos, ob intermissa scilicet exercitia & motum con-

sicut gignit. Dein sequitur Cachexia & Atrophia. Idem de *somno & vigiliis nimis* erit ferendum iudicium; *Illo* enim fermentationes sanguinis, ejusque transitus per partes difficiles redduntur, chyli distributio retardatur, & succi crudi pituitosi generantur: hæc verò, cum spiritus copiosè absumant, crassitiem sanguini & acrimoniam conciliant; hinc observamus eos qui nocturnis lucubrationibus & studiis nimis diu inhærent, tam propter vitam sedentariam, & intermissum corporis motum, quam ob dissipatos nimis vigiliis & laboribus spiritus, constitutionem sanguinis contrahere acriorem & viscidiorum ac minus nutritivam. *Excreta & Retenta* si legitimo modo non procedant, mirum, quas turbas & calamitates in œconomia animalis excitent. *Evacuatio- nes consuetæ* si nimis diu retineantur, multorum & magnorum morborum autores esse omnibus liquet; sic urinæ, fœcum alvinarum, hæmorrhoidum consuetarum, eorum, quæ per insensibilem alias transpirationem exhalare solent, retentione, & in sequiori sexu menstruæ purgationis suppressione, quæ non massæ sanguineæ procreantur incommoda? omnes enim, quæ ordine naturæ consuetæ simul per has vias excerni solebant, fuligines, cruditates, impuritates, in corpore retinentur & sanguini noxam imprimunt. Unde ex nimis diu prohibito urinæ fluxu, & insensibili transpiratione impeditâ, sanguinis primum fit serosior, postea diutinâ mora acrior & ad nutritionem ineptior. *Ex suppressis* alvi & hæmorrhoidum *consuetis fluxibus*, sanguis generatur crassior, crudior, multisque fuliginibus excrementitiis nutritionem impendentibus refertus: Ut jam evacuationes solitas inhibitas merito culpavimus, *ita etiam nimia eorum, quæ retineri debebant, excretio*, non omni caret culpâ, & præci-

præcipuò eam merentur hæmorhoidum & mensium profluvium immodicum, alvi fluxus varii, dysenterici, cœliaci, hepatici, sanguinis, sudorum & urinæ profusiones nimix, &c. His enim omnibus massa sanguinea spiritibus & subtilissimis feri portionibus privatur, remanente materiâ inutili crassa, crudâ, viscidâ, quæ ad motum circulumque sanguinis absolvendum inepta atrophix causam & occasionem præbet. Inter *animi pathemata* per cæteris accusamus *Tristitiam & Iram*; illam, quidem, quatenus ob spirituum vitalium suppressionem & obtenebrationem motus cordis & sanguinis imminuitur, elaboratio chyli lentè peragitur tandemque fit cruditatum accumulatio; unde pulsus tardus, lentus, corporis adest langvor &c. *Hanc* verò quatenus in illa sanguinis motus augetur, humores vitiati & corrupti variè, agitantur, ac ad partes nervosas protuduntur: Et quo modo hi duo animi affectus aliique v. gr. Invidia &c. noceant, præcedentia clariora reddunt.

XIV.

Hæc de causis primi generis ad atrophix generationem maximè facientibus, dicta sufficiant; nunc lubet quædam, ad secundi generis causam proximam atrophix facientia, narrare; quamvis ex professo de his nobis sermo non fuerit.

XV.

Quoad secundum nutrimenti scil. defectum (quando chylus nutritivus genitus quidem, non tamen distribuitur ad massam sanguineam) ille fit. 1. Vel à vermicibus in intestinis chylum intercipientibus & abligurientibus. 2. Vel vitio vasorum lacteorum in fluxu cœliaco, vel eorundem obstructione, vel coalitione per præcedentem exulcerationem circa eorum principia à materiâ vi-

riâ viscidâ, tenaci, oscula occludente & transitum chylo totalem denegante. 3. Vel quando ipsæ glandulæ mesenterii sunt scyrrhosæ, obstructæ, induratae, chyli transitum non permittentes, undè necessario corpus emaciatur, quod malum frequens satis est infantibus & junioribus, vide hujus exemplum, in Sylv. prax. de intestinorum doloribus. Pertinent huc affectus mesenterii, in specie abscessus & tumores insignes, qui chylo transitum denegant, atq; sic ad atrophiam corpus disponunt vid. Horst. lib. 2. obs. 8. 4. vel quando chylus non infunditur in venam axillarem sinistram, obstructione vel laceratione ductus thoracici, tunc non modo atrophiam, sed ipsam mortem causatur. 5. Vel deniq; à collapsu tubulorum carnosorum, vel ab obstructione vasorum capillarum, vel nervorum, undè paralyfi sæpè supervenit atrophia, à defectu spirituum, simul cum sanguine nutritioni inservientium, & humoribus circulantibus alias calcar addentium.

XVI.

Causarum serie, ut mihi videtur, sic satis evolutâ, addendum esset aliquid de symptomatibus morbum hunc concomitantibus; verum qui benè perspectam habebit causarum hujus morbi evolutionem, eamque intentiori oculo inspiciet, illi haud difficulter & non obscure omnia patebunt.

XVII.

DIAGNOSIS per se satis est manifesta, cum totum corpus sensim extenuetur, diminuatur, vigorem ac pristinum robur deperdat: Etenim tempora collabuntur, costæ protuberant & conspiciuntur; scapulæ alarum instar prominent, abdomen rugosum collabitur; crura pedes, manus & brachia carne & pingvedine ferè sunt denudata;

data; pili excidunt; orbitæ oculorum concavæ; narium latera vel parietes acuti; totum corpus est instar sceleti, & cutis vix ossibus hæret, ita ut miser mortalis hæc atrophiam laborans faciem, Hippocraticam dictam, adipiscatur.

XVIII.

PROGNOSIN quod spectat, notandum atrophiam sæpè numero curatu haud facilem esse in quibusdam, præsertim in tenibus, si sit inveterata: nam in iis sunt partes duriores, aridiores, minusque mobiles: Hisce prævisis, methodus postulat ut subnectamus curationem, de quâ in sequenti capite.

CAPUT III.

DE

CURATIONE ATROPHIÆ.

TH. I.

EGregiè navita quivis, etiamsi navigationis minus peritus, in tranquillo & pacato ponto, ventis ferè silentibus, maria tranare, & ad portum tutissimum, navim feliciter novit deducere, verum oceano sæviente, ventis procellosis undique perflantibus, idem, nisi peritissimus & omni numero absolutissimus, vix unquam tutus evadit. Sic in levi & per se sanabili morbo, i. e. natura ipsa operante, Medicus quivis vel medicafter ægrotautes adoptatum & desideratum sanitatis portum facile & placidè reducere poterit: Econtrario verò in gravissimis affectionibus, ubi omnia non secundum Medici vota succedunt, & in quibus symptomata gravissima agmine facto irruunt, non nisi cordatus & ejus navigationis per longam experientiam peritissimus, mortales ab hæc

E

tem-

tempestate liberare valet. Non adduxi hoc exemplum B. L. ut me jam æquipararem peritissimo nauclero five Medico, sed tanquam emblemata aliquod, quod semper mihi ob oculos ponerem, scilicet non omnia statim in ægrotantibus votis respondere nostris, verum sæpissime morbos in tantum sævire, ut interdum nesciamus quo nos vertere debeamus: Interea tamen nunquam desperandum, duro nodo durus est adhibendus cuneus: Specialem curam verò priusquam attingerem, statueram quidem mecum, quædam in genere de remediorum operatione & applicatione loqui; sed, cum tempus me ad alia vocet, imo animus quoque non sit tractatum conscribere, ista in aliud tempus, datâ occasione, differre cogor; de his itaque hæc pauca sufficiant: scilicet Remedia ut optatissimum finem suum, sanitatem, nempe obtineant, æquum est, uti res ipsa loquitur, ut debito tempore & cum iudicio applicentur; Non temere autem applicabuntur, si sollicitè quis ante perquisiverit, quomodo medicamenta operationes suas in corpus nostrum exerant, in quos præcipue humores agant, qua ratione eosdem destruant, corrigant, vel plane extra corpus eliminent. Hac via tutissimus ibit Medicus, etsi conatibus ipsius (quod in tanta hominum fragilitate non raro evenit) eventus non responderit, recte factæ artis conscientia etiam inter ægrorum suorum funera erecto erit animo. Ex præiudicio verò medicamentorum facultates sibi fingere, & medicamenta promiscue, non consideratis humorum varietatibus in hoc vel illo morbo excedentibus propinare empyricorum est. Quod si autem perspecta morborum natura & observato, ex syndrome signorum, humore peccante, medicamentorum quoque vires interius cognitæ habuerimus, facilius erit medi-

medicinam illi humori speciatim contrariam, sive specificam, opponere, eundemque tanto certius infringere scilicet scientificus Medicus, non solum remedia morbis profligandis præscribere, sed insuper rationes operationum, quas edunt, reddere tenetur, quo tum suæ famæ & conscientiæ, tum ipsorum ægrotantium salutis rectissime consulat.

II.

In Cura habenda est ratio causarum & hinc effectus scilicet corporis contabescentiæ, unde duo scopi observandi. (I.) Ut acrimonia falsa sanguinis temperetur, ac nutritiva dulcedo restituatur. (II.) Alterantia imprimis copiosa succi facilis digestionis & deobstruentia exhibenda sunt, quæ valia & chylum dulcem suggerunt, & simul sanguinem temperatum reddunt, & obstructions deobstruunt. Cum itaque uti in capite præcedente dictum, atrophia ex diversis causis dependeat, necessum quoque est, ut Medicus per diversas incedat, atque exacte & accurate examinet; an vitium sit ex parte salium, an verò ex parte visciditatis vel alius cujusque; Et quidem, si sales suspectos habet, judicet an iidem peccent, aciditate, vel an sint ex genere alcalium, vel ex censu muriaticorum.

III.

Acidi sales corriguntur, (a) per omnia *absorbentia* dicta, quæ valia sunt imprimis partes animalium duræ, cornua, dentes, ossa tam cum igne præparata, quam sine igne cruda, ac philosophice calcinata, item concreta animalium quasi lapidea: hæc omnia corrigunt acidum vitiosum. Pertinent huc etiam cranium humanum, marina, in specie unicornu verum dictum, maxillæ lucii piscis, dens elephantis sive ebur, dens hippopotami, lapides,

des, oculorum cancri, per carum, carpionum, testæ cun-
 charum, ostrearum; faciunt huc lapides bezoardici in-
 ventriculis caprarum silvestrium orientalium & occi-
 dentalium orti, equi, item in hominum vesicis & reni-
 bus reperti calculi, non secus ac testæ ovovororum tam
 gallinarum, quam in specie strutiocameli &c: inter ve-
 getabilia acidum absorbentia adhibeantur plus minus a-
 stringentia dicta, ut radices tormentillæ, bistortæ, gal-
 læ, malicorium, cortex chinæchinæ, it: quercinus & his
 cognata: ex regno minerali faciunt omnes terræ mi-
 nerales, scil. sigillatæ in specie rubrica fabrilis & pulvis
 lapidum coctorum; it: lapides plures, crySTALLUS, judai-
 cus, lycis &c. his addenda corallia, unicornu fossile, fi-
 miliaque terrea siccat; in specie metalla quævis, prima-
 rio ex marte & saturno præparata, potentissima acidi
 alterativa sunt, illudque in aliam prorsus naturam mu-
 tant. (b) per saturantia, nempe omnia salia urinosa, tam
 volatilia, quam fixa alcalifata & cum sint valde acria,
 consultius esse judico, si cum oleosis misceantur, ne bal-
 samus sanguinis dulcis depauperetur; talia sunt. Elixir
 proprietatis cum alcali fixo paratum spiritus salis ar-
 moniaci, cochleariæ &c. sal volatile oleosum ex mentha
 majoranâ &c. vel aromatibus compositum; imo ad de-
 cocta medicata recurrendum, quæ fiunt, ex rasura ligni
 quaj. sassifr. cort ligni guajac: tamarisc. rap. chin. fœnic.
 herb. cochl. menth. salv. glycirrh. raf. passul. mundatis,
 addantur decocto sal card. bened. & sal volatile oleosum
 pro judicio medici. Imo pro cerevisia medicata species
 esse possunt; radix enulæ campanæ. calami aromatici,
 raphan. rustic. filic. cort. citr. aurantiorum, tamarisc.
 herb. cochl. nasturt. aqvatici, cent. min. ment. meliss.
 bacc. laur. juniper. sem. anisi, fœnic. cinnamomum acu-
 tum

tum, &c. (c) per obtundentia five aculeos ejus qvafi involventia, oleofa tam volatilia, qvam minus talia, e. gr. oleum N. M. citr. aurantior. caryophill. cinam. anif. fœnicul. &c. Alcalici fales fi peccent, corriguntur (1) per qvælibet iftos deftruentia aut faturantia, nempe acida, tam naturalia, qvam artificialia mineralium, v. gr. acetum, fuccum cydoniorum, citri, granatorum fpiritus minerales vitrioli, falis, nitri, aut fimples aut per fpiritum vini dulcificatos & temperatos. (2) per oleofa, uti fuperius dictum, quat. fcil. mitigatur iftis horum acrimoniâ &c.

IV.

Sales muriatici fi peccent, conducunt (1) oleofa temperata, uti funt femina 4. frigida majora, amygdal. dulc. & ex his emulfiones, olea expreffa, lac & lactinia, fulphura mineralium, & qvæ fub claffa oleorum mitigantium numeranda veniunt. (2) mucilaginofa quævis, ut gummi arabicum, tragacantha, item herbæ hoc fucco mucilaginofa turgidæ, ut radices altheæ, malv. & quælibet emollientia dicta & ex his paratæ mucilagines, ut radices altheæ, malvæ, feminis fœnugræci, psillii &c. item ex animali regno gelatinæ, qvæ temperant fal iftud muriaticum peccans.

V.

Qvod fi vero ex humore nimis tenaci & vifcido fanguis vitium contraxerit, conducunt hic *attenuantia*, qualia imprimis funt gummata acria qvælibet, ut gummi ammoniacum, fagapenum, galbanum, bdellium, myrrha & his cognata, & *incidentia* dicta, tam fimplicia qvam composita; fic omnia acida v. gr. fpiritus falis, nitri, fpiritus falis armoniaci, cornu cervi, fal volatile ejus, & fal volatile oleofum &c. fal armoniacum, tartarus vi-

38 CAP. III. DE CURATIONE ATROPHIÆ.
rus vitriolatus, arcanum duplicatum, quæ viscida quælibet potenter incidunt. Pertinent huc aromatica acriora insigniter incisiva, tam in formâ nativa, quam oleorum destillatorum. Sufficiant itaque hæc ad curam spectantia, ex quibus medicus pro suo iudicio, innumeras formulas conscribere potest.

VI.

Denique ne hic in *diætâ* committatur error & vitium, medicus sedulo quantum fieri poterit prospiciat, ut recta victus ratio instituat, ægerque utatur alimentis facilis concoctionis, boni, multi, ac laudabilis succi, ut sunt carnes animalium præsertim juniorum, utpote vitulinæ & ovillæ &c. Contra vitanda ea, quæ difficilè concoquuntur, ut sunt carnes fumo & vento induratae, nec non salitæ. Lac vaccinum caprillum, ova sorbilia &c. etiam conducunt. Potus sit cerevisia mollis, probè cocta, juscula gallinarum, aliarumque carniū juniorum. Excreta naturaliter procedant. Vitentur vigiliæ nimia, animi pathemata. Atque hic, ne brevitatis terminos excedam, pedem figam, & TIBI BENIGNE DEUS, pro infinitâ tuâ gratiâ, quâ non solum per omnes vitæ dies mihi adfuisti, sed & hæc vice mentem meam illustrare non dedignatus es, immensas ago gratias. Pro hoc & cæteris omnibus beneficiis, sit factissimum

Tuum Nomen benedictum in
seculorum secula,

F I N I S.

DO A 6374

ULB Halle

3

002 929 228

80

Silber

1017

35 35

DISPUTATIO MEDIGA INAUGURALIS
De
ATROPHIA,

Qvam

ANNUENTE DEO T. O. M.

&

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

In Illustri Viadrina

SUB PRÆSIDIO

DECANI SPECTABILIS

DN. BERNHARDI ALBINI,

PHILOS. & MEDIC. D. hujusq; PROFESSORIS
ORDINAR. CELEBERRIMI,

*FAUTORIS AC PROMOTORIS SUI
Æternum non satis æstimandi.*

PRO LICENTIA,

ASSUMENDI CRADUM DOCTORALEM,
Publico Eruditorum Examine subiciet

GEORGIUS Gottlieb Knobeloch/
FRANCOF. MARCH.

IN AUDITORIO MAJORI,

Ad Diem XV. Septembr. A. ab O. R. M DC LXXXIV.

Horis Ante & Pomeridianis.

FRANCOFURTI AD ODERAM,

Typis CHRISTOPHORI ANDRÆ ZEITLERI, Junioris.

